

02 / 2007

DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB A VEŘEJNOPRÁVNÍ POJIŠTĚNÍ OD 1.1.2008

Vážení přátelé,

v dnešním čísle Informačního občasníku bychom Vás rádi seznámili s některými změnami, které přinese reforma veřejných financí z pohledu daně z příjmů fyzických osob a pojistného na veřejnoprávní pojištění od 1.1.2008. Novelizace jednotlivých zákonů je součástí širšího zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Novela ZDP zavádí od ledna 2008 výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti z tzv. superhrubé mzdy, tzn. z **hrubé mzdy zvýšené o zákonné pojistné**, které je povinen platit zaměstnavatel. Ruší se daňové osvobození zákonného sociálního a zdravotního pojištění, které je povinen platit zaměstnavatel z příjmů zaměstnance. Pojistné placené zaměstnavatelem lze charakterizovat jako fiktivní částku, o kterou se zvýší dílčí základ daně zaměstnance pouze pro účely výpočtu zálohy na daň nebo pro účely výpočtu daně a není příjmem započítatelným do vyměřovacího základu pro odvod pojistného na sociální a zdravotní pojištění. **Základem daně** jsou tedy **příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky** (s výjimkou příjmů zdaněných srážkovou daní), **zvýšené o částku odpovídající pojistnému** na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů **povinen platit zaměstnavatel**. Fiktivní částka zvýší u zaměstnance jak roční základ daně, tak i základ pro výpočet měsíční zálohy na daň. Podle nové úpravy u zaměstnance již nebude možné pojistné na sociální a zdravotní pojištění, které je povinen ze svých příjmů hradit zaměstnanec ve výši 12,5 %, uplatnit jako výdaj při stanovení ročního základu daně nebo při stanovení základu pro výpočet měsíční zálohy na daň. Měsíční záloha na daň se vypočte stejnou sazbou daně, jaká bude aplikována na celkový základ daně, tedy v roce 2008 bude záloha vypočtena **sazbou ve výši 15 %**, a to ze základu pro výpočet zálohy zaokrouhleného do 100 Kč na celé koruny nahoru a nad 100 Kč na celé stokoruny nahoru.

Zálohy na daň sazbou ve výši 15 % vybere zaměstnavatel také z příjmů zaměstnanců **bez podepsaného prohlášení k dani** (do konce roku 2007 musí záloha činit nejméně 20 % z příjmů), pokud netvoří samostatný základ daně pro daň vybíranou srážkou podle § 36 ZDP, tzn. z měsíční mzdy od jednoho zaměstnavatele vyšší než 5 000 Kč.

Pokud nemá zaměstnavatel z příjmů konkrétního zaměstnance povinnost platit zákonné pojistné (např. u dohod o provedení práce), o fiktivní částku se základ daně u zaměstnance zvyšovat nebude.

Od roku 2008 je zaveden pro zaměstnance **maximální vyměřovací základ** pro placení pojistného zaměstnancem i zaměstnavatelem ročně na **48násobek průměrné mzdy**. Zastropování platí i pro osoby samostatně výdělečně činné a také při souběhu příjmů ze zaměstnání a samostatně

výdělečné činnosti. V roce 2008 bude maximální vyměřovací základ činit 1 034 880 Kč.

Přesáhne-li v kalendářním roce úhrn vyměřovacích základů zaměstnance maximální vyměřovací základ a zaměstnanec je v tomto roce zaměstnán jen u jednoho zaměstnavatele, neplatí zaměstnanec v tomto kalendářním roce pojistné z částky, která přesahuje tento maximální vyměřovací základ, to platí i v případě více zaměstnání v kalendářním roce, avšak u téhož zaměstnavatele. Do vyměřovacího základu zaměstnavatele se pak nezahrnuje částka, která přesahuje maximální vyměřovací základ zaměstnance a z níž zaměstnanec neplatí v kalendářním roce pojistné. Tzn. že z částky přesahující maximální vyměřovací základ pak zaměstnavatel neodvádí pojistné ani za zaměstnance (12,5 %), ani za sebe (35 %).

Jestliže je zaměstnanec zaměstnán u více zaměstnavatelů současně nebo i postupně během kalendářního roku, považuje se pojistné zaplacené zaměstnancem (a sražené z jeho příjmů na pojistném) z úhrnu jeho vyměřovacích základů ze všech zaměstnání, který přesahuje tento maximální vyměřovací základ, za přeplatek na pojistném. Případný **přeplatek na pojistném** vrátí příslušná okresní správa sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovna zaměstnanci jen na základě jeho písemné žádosti doložené potvrzením zaměstnavatele. Dotčeným zaměstnavatelům však v tomto případě pojistné vráceno nebude, takže jejich odvod pojistného nad hranici maximálního vyměřovacího základu bude fiktivní částkou, která vstoupí do základu daně zaměstnance a tím negativně ovlivní výši daně zaměstnance. Zaměstnanci z titulu zahrnutí vyššího fiktivního příjmu do základu daně, než je maximální vyměřovací základ, nevznikne na dani přeplatek.

Při **souběhu zaměstnání a samostatně výdělečné činnosti** neplatí tato osoba zálohy na pojistné, pokud v zaměstnání dosáhne maximální vyměřovací základ pojistného. Jde o období od kalendářního měsíce, v němž příslušné okresní správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně oznámila a doložila, že v zaměstnání dosáhla tohoto max. vyměřovacího základu, do kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, ve kterém byl podán přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok, který následuje po kalendářním roce, v němž osoba samostatně výdělečně činná dosáhla tohoto max. vyměřovacího základu.

Je-li osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním roce též zaměstnancem a součet vyměřovacího základu nebo úhrnu vyměřovacích základů zaměstnance a vyměřovacího základu osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na veřejnoprávní pojištění přesáhne její max. vyměřovací základ, sníží se o tuto přesahující částku nejdříve vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné. Je-li přesahující částka vyšší než tento vyměřovací základ, sníží se o zbytek přesahující částky vyměřovací základ nebo úhrn vyměřovacích základů zaměstnance.

V souvislosti s principem superhrubé mzdy došlo také k úpravě způsobu stanovení samostatného základu daně pro **daň vybíranou srážkou** u zaměstnanců bez podepsaného prohlášení k dani. Týká se to většinou příjmů z vedlejších nebo krátkodobých zaměstnání. Sazba daně vybírané srážkou ve výši 15 % i měsíční limit hrubých příjmů pro srážkovou daň v úhrnné měsíční výši 5 000 Kč zůstaly nezměněny. Samostatný základ daně se však zvýší o fiktivní částku odpovídající výši zákonného pojistného na sociální a zdravotní pojištění placeného zaměstnavatelem. Hrubá mzda zaměstnance z pracovního poměru bez podepsaného prohlášení k dani ve výši 5 000 Kč se tedy nejprve zvýší o 1 750 Kč (tj. 35 %). Základ pro výpočet daně ze samostatného základu daně tak bude činit 6 750 Kč a z něho se vypočte daň sazbou ve výši 15 %, tzn. že daň bude ve výši 1 012 Kč. Zdanění srážkovou daní bude pro osoby s nízkými příjmy nevýhodné, proto bude zřejmá snaha kumulovat příjmy z vedlejších zaměstnání. Tato definice více sjednocuje vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení, pro příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pro pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a základ daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů nově definuje **zúčtováný příjem** jako „plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance“. Tato definice více sjednocuje vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení, pro příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pro pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a základ daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

V návaznosti na tuto změnu se do vyměřovacího základu bude zahrnovat i plnění zaměstnavatele zaměstnanci, např. poskytnutí motorového vozidla pro služební i soukromé použití zaměstnancem, které je pro účely zjištění základu daně stanoveno na **1 % z pořizovací ceny vozidla**. I nadále však budou vznikat rozdíly mezi vyměřovacím základem pro pojistné na veřejnoprávní pojištění a základem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. **Poplatníkem** pojistného na **sociální zabezpečení** jako zaměstnanec je pouze osoba, která vykonává zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění. Plátcem pojistného na **zdravotní pojištění** jako zaměstnanec je osoba, jejíž příjmy jsou předmětem daně z příjmů FO, nejsou od daně osvobozené a nejsou uvedeny v taxativním výčtu osob, které se za zaměstnance nepovažují.

Pokud tedy fyzická osoba, která není považována podle předpisů upravujících odvod pojistného na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance, obdržela příjem ze zaměstnání, který tvoří základ daně z příjmů ze závislé činnosti zaměstnance, nebude tento příjem vcházet do vyměřovacího základu. Tyto rozdíly vznikají například v případě, že zaměstnání v pracovním

poměru trvalo méně než 7 dní, či sjednaný výdělek za kalendářní měsíc z takového zaměstnání je nižší než 400 Kč, nebo se jednalo o příjem zaměstnance z dohody o provedení práce.

Rozdíly mezi základem daně z příjmů fyzických osob a vyměřovacím základem na pojistné na veřejnoprávní pojištění jsou také dané taxativně stanovenými výjimkami u příjmů, které podle zákonů na pojistné na veřejnoprávní pojištění se nezahrnují do vyměřovacího základu. Těmito výjimkami jsou:

- náhrady škody podle zákoníku práce,
- odstupné a další odstupné, odchodné, odbytné a odměny při skončení funkčního období členů zastupitelstva, poskytované na základě zvláštních právních předpisů,
- věnostní přídavky horníků,
- odměny vyplácené podle zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, pokud vytvoření a uplatnění vynálezu nebo zlepšovacích návrhů nemělo souvislost s výkonem zaměstnání,
- jednorázová sociální výpomoc (poskytnutá zaměstnanci k překonání jeho mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelné pohromy, požáru, ekologické nebo průmyslové havárie nebo jiné mimořádně závažné události),
- plnění, které bylo poskytnuto požiteli starobního nebo plného invalidního důchodu po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání.

Výše uvedené příjmy tedy nevcházejí do vyměřovacího základu zaměstnance pro účely výpočtu pojistného na veřejnoprávní pojištění.

Dle novely zákona o veřejném **zdravotním pojištění** jsou za zaměstnance považovány všechny osoby, kterým plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti podle ZDP. Nově budou povinně odvádět pojistné na všeobecné zdravotní pojištění například také členové statutárních orgánů ze svých odměn, členové družstva, likvidátoři či prokuristé.

Od 1.1.2008 nemá zaměstnanec nárok první tři dny pracovní neschopnosti na **dávky nemocenské**. Tato dávka náleží až od 4. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti (karantény) a poskytuje se stejně jako dosud za kalendářní dny. Výše nemocenského za kalendářní den činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 4. do 30. kalendářního dne pracovní neschopnosti, **66 %** denního vyměřovacího základu od 31. kalendářního dne pracovní neschopnosti do 60. kalendářního dne pracovní neschopnosti a **72 %** denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne pracovní neschopnosti. Částka denního vyměřovacího základu zjištěná z rozhodného období se redukuje tak, že do částky **550 Kč** se počítá **90 %**, z částky nad **550 do 790 Kč** se počítá **60 %** a k částce nad 790 Kč se nepřihlíží. Požiteli starobního nebo plného invalidního důchodu se nemocenské vyplácí od 4. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo od 4. kalendářního dne nařízené karantény po dobu nejvýše 81 kalendářních dnů při jedné dočasné pracovní neschopnosti, při více pracovních neschopnostech ne déle než 81 kalendářních dnů v kalendářním roce.

Ochranná lhůta zaměstnance po skončení zaměstnání se zkracuje z původních 42 dnů na 7dní (s výjimkou těhotných žen).